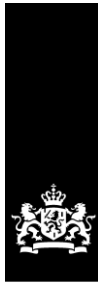

**Centraal Bureau
voor de Statistiek**

Rijksinstituut voor Volksgezondheid
en Milieu
*Ministerie van Volksgezondheid,
Welzijn en Sport*

Aanvullende module Leefstijlmonitor Middelen 2018

Vergelijking met de Gezondheidsenquête

Auteurs:

Christianne Hupkens (CBS)

Marieke Hiemstra (RIVM)

De Gezondheidsenquête (GE) is een belangrijk onderdeel van de Kern van de Leefstijlmonitor (LSM-K) en wordt ieder jaar afgenomen. Op basis van de GE worden een aantal *kernindicatoren* voor Leefstijl ter ondersteuning van het beleid berekend en gepubliceerd op de website van de [Leefstijlmonitor](#), en de [Staat van Volksgezondheid en Zorg](#). Daaronder vallen bijvoorbeeld prevalentie rokers en gebruikers van alcohol.

In de aanvullende modules van de Leefstijlmonitor (LSM-A) worden ook vragen gesteld over middelengebruik, maar dienen een ander doel, namelijk als achtergrondkenmerk of verdiepingsslag. Sommige vragen uit de LSM-A zijn hetzelfde of ongeveer hetzelfde als die in de GE. In dit document zullen overeenkomsten en verschillen van opzet van onderzoek, vraagstellingen en resultaten worden geschetst.

Inhoudsopgave

1.	Onderzoeksopzet	4
2.	Vraagstelling LSM-A Middelen en GE 2018	6
2.1	Roken	6
2.2	Alcohol	8
2.3	Drugs	10
3.	Resultaten vergelijking LSM-A Middelen met GE 2018	12
3.1	Roken	12
3.2	Alcohol	13
3.3	Drugs	14
3.4	Conclusie	15

1. Onderzoeksopzet

Om inzicht te krijgen in de verschillen en overeenkomsten van de Aanvullende module Leefstijlmonitor Middelen (LSM-A Middelen) 2018 en Gezondheidsenquête (GE) 2018 toont tabel 1 de belangrijkste kenmerken van beide onderzoeken. De waarnemingsperiode en -frequentie zijn vergelijkbaar. De onderzoeken verschillen wel in de doelpopulatie (in de GE: 0 jaar of ouder; in de LSM-A: 15 jaar of ouder), de inzet van incentives (iPad-verloting versus cadeaubon), en de oversampling van de leeftijdscategorie 20 tot 35 jaar (niet in de GE, wel in de LSM). Ook de waarnemingsmode verschilt tussen beide onderzoeken. Bij de LSM-A wordt na CAWI (Computer Assisted Web Interviewing), CATI (Computer Assisted Telephone Interviewing) of CAPI (Computer Assisted Personal Interviewing) ingezet, bij de GE wordt na CAWI alleen CAPI als mode gebruikt. De benadering van de steekproef na CAWI verschilt ook. Bij de GE wordt de steekproef na CAWI vanaf het onderzoeksjaar 2018 doelgroepgericht benaderd. Dat wil zeggen dat niet alle herbenaderbare CAWI-non-respons daadwerkelijk is herbenaderd voor een CAPI-interview. Als een doelgroep relatief goed heeft gerespondeerd in CAWI, is uit die doelgroep een kleiner deel herbenaderd voor CAPI. Op die manier is CAPI selectiever ingezet, juist in de groepen waar de CAWI-respons achterbleef. De doelgroepen zijn bepaald op basis van achtergrondkenmerken waarover informatie beschikbaar was bij de steekproeftrekking, zoals leeftijd, migratieachtergrond, stedelijkheid en inkomen. Bij de LSM-A wordt 40 procent van de steekproef uitgedund, met uitzondering van de personen met een niet-westerse migratie achtergrond. Van de overige CAWI-nonrespondenten wordt een steekproef van 60 procent voor CATI of CAPI benaderd.

Voor beide onderzoeken is vrijwel hetzelfde weegmodel toegepast. In tegenstelling tot de LSM-A wordt bij de GE doelgroep in het weegmodel opgenomen. Tevens wijkt de indeling in 16 leeftijdscategorieën iets af.

Ten slotte verschilt de context van de vragen. In de GE zijn vragen gesteld over allerlei aspecten van gezondheid, leefstijl en zorggebruik. In de LSM-A Middelen is de vragenlijst vooral gericht op roken, en het gebruik van alcohol, drugs en doping.

Tabel 1 Onderzoeksopzet van de Gezondheidsenquête (GE) 2018 en de Leefstijlmonitor Aanvullende Module Middelen (LSM-A Middelen) 2018

	GE 2018	LSM-A Middelen 2018
Populatie	In Nederland woonachtige personen van 0 jaar en ouder die deel uitmaken van particuliere huishoudens.	In Nederland woonachtige personen van 15 jaar en ouder die deel uitmaken van particuliere huishoudens.
Waarnemingsperiode	Januari – december	Januari - december
Waarnemingsfrequentie	Jaarlijks	Jaarlijks
Respons	10.043 volledige responsen, waarvan 8.352 respondenten van 15 jaar en ouder	10.348 volledige responsen
Responspercentage	56 procent op de uitgezette steekproef	54 procent op de uitgezette steekproef
Incentives	Steekproefpersonen ontvangen een incentive in de vorm van een iPad-verloting.	Steekproefpersonen ontvangen een incentive in de vorm van een cadeaubon ter waarde van 5 euro.
Waarnemingsmode	Mixed-mode onderzoeksdesign: CAWI en CAPI	Mixed-mode onderzoeksdesign: CAWI, CATI en CAPI
Oversampling	Niet van toepassing	De leeftijdscategorie 20-35 jaar is voor de steekproeftrekking opgehoogd.
Uitdunning/ Doelgroepgerichte benadering	Vanaf maart 2018 is CAPI (volgend op CAWI in januari) voor het eerst doelgroepgericht ingezet. Er zijn negen doelgroepen gedefinieerd als combinaties van de achtergrondkenmerken westers (2), leeftijd (4), stedelijkheid van de wijk (2) en gestandaardiseerd huishoudinkomen (2).	Na CAWI wordt er 40 procent van de steekproef uitgedund, met uitzondering van de personen met een niet-westerse migratie achtergrond. Van de overige CAWI-nonrespondenten wordt een steekproef van 60 procent voor CATI of CAPI benaderd.
Weegmodel	Wegingsfactor is gebaseerd op de kenmerken geslacht, leeftijd (16 categorieën), migratieachtergrond, burgerlijke staat, stedelijkheid, provincie, landsdeel, huishoudgrootte, inkomen, vermogen, enquêteseizoen en doelgroep.	Wegingsfactor is gebaseerd op de kenmerken geslacht, leeftijd (16 categorieën), migratieachtergrond, burgerlijke staat, stedelijkheid, provincie, landsdeel, huishoudgrootte, inkomen, vermogen, enquêteseizoen. In de LSM-A wordt niet gewogen naar doelgroep en wijkt de indeling van leeftijd in categorieën af.
Belangrijkste onderwerpen in de vragenlijst	Gezondheid, zorggebruik, leefstijl	Roken, gebruik van alcohol, drugs en doping

2. Vraagstelling LSM-A Middelen en GE 2018

De vraagstellingen van de GE 2018 en LSM-A Middelen 2018 die overeenkomen of van elkaar verschillen maar ongeveer hetzelfde meten staan hieronder beschreven. Het gaat om de thema's roken, alcohol en drugs. In de GE worden geen vragen over doping gesteld.

2.1 Roken

In Tabel 2 staan de vraagstellingen over roken uit de GE beschreven en daarnaast zijn de vraagstellingen uit de LSM-A Middelen die min of meer overeenkomen gezet. De verschillen worden hieronder beschreven.

De manier waarop typen tabaksproducten en de rookfrequentie daarvan wordt uitgevraagd. In de GE is dat beperkt tot SigPak, FreqSig en RookAnd, terwijl in de LSM-A Middelen daar uitgebreider over wordt doorgevraagd. Zie het blok roken in de [LSM-A Middelen 2018 vragenlijst](#).

Een klein detail bij de vraag over het aantal stoppogingen in de laatste 12 maanden (Stoppog) is dat in de GE een referentiedatum (sysdate-XX maanden) wordt gegeven en in de LSM-A Middelen niet. BeginLft bij de GE wordt gevraagd naar sigaretten roken en bij de LSM-A gevraagd naar roken. Dit geldt ook voor StopLft.

Tot slot, in de LSM-A Middelen worden de vragen over het meerroken ingeleid met 'De volgende vragen gaan over hinder van tabaksrook van anderen'. Bij de GE wordt dit ingeleid door de zin: 'Nu een vraag over meerroken.'

Tabel 2. Vraagstellingen roken in de GE en LSM-A Middelen 2018

GE 2018 (Variabele naam, vraag en antwoord)	LSM-A Middelen 2018 (Variabele naam, vraag antwoord)
Rook Nu volgen enkele vragen over roken. We bedoelen hier het roken van alle soorten tabaksproducten, maar niet het gebruik van een elektronische sigaret. Rookt u wel eens? (Ja/Nee)	Rook Nu volgen vragen over roken. We bedoelen hier het <u>roken</u> van alle soorten tabaksproducten, maar niet het gebruik van een elektronische sigaret. Rookt u wel eens? (Ja/Nee)
Sigpak Rookt u wel eens sigaretten uit een pakje en/of zelfgerolde sigaretten? (Ja/Nee)	-
FreqSig Hoeveel sigaretten rookt u gemiddeld per dag? (0..200)	-
RookAnd Rookt u wel eens iets anders dan sigaretten? (Ja/Nee)	-
RookMeest Wat rookt u het meest? 1. (Sigaretten, uit een pakje of zelfgerold) 2. Sigaren 3. Pijp 4. Iets anders	-
RookSoms Rookt u elke dag? (Ja/Nee)	-
StopPog	StopPog Heeft u de afgelopen 12 maanden wel eens geprobeerd om te stoppen met roken?

<p>Heeft u de afgelopen 12 maanden, dus sinds <sysdate – 12 maanden>, wel eens geprobeerd om te stoppen met roken? (Ja/Nee)</p>	(Ja/Nee)
<p>EtmStop Heeft u het bij zo'n poging om te stoppen wel eens 24 uur of langer volgehouden om niet te roken? (Ja/Nee)</p>	<p>EtmStop Heeft u het bij zo'n poging om te stoppen wel eens 24 uur of langer volgehouden om niet te roken? (Ja/Nee)</p>
<p>RookVroeg Heeft u vroeger wel gerookt? (Ja/Nee)</p>	<p>RookVroeg Heeft u vroeger wel gerookt? (Ja/Nee)</p>
<p>VrgRook Rookte u toen sigaretten uit een pakje en/of zelfgerolde sigaretten? Heeft u eerder wel eens sigaretten gerookt? (Ja/Nee)</p>	-
<p>RglmRook Rookte u toen elke dag sigaretten? (Ja/Nee)</p>	-
<p>BeginLft Hoe oud was u toen u begon met sigaretten roken? Als u het niet precies weet mag u schatten. (0..125)</p>	<p>BeginLft Hoe oud was u toen u begon met roken? Als u het niet precies weet mag u schatten. (0..125) jaar</p>
<p>StopLft Hoe oud was u toen u stopte met sigaretten roken? Als u het niet precies weet mag u schatten (0..125)</p>	<p>StopLft Hoe oud was u toen u stopte met roken? Als u het niet precies weet mag u schatten. (0 ...125) jaar</p>
<p>MeeRook (\$2Nu een vraag over meerroken.) Hoe vaak wordt(\$ u \$2: uw kind) binnen blootgesteld aan tabaksrook van anderen? 1. Nooit of bijna nooit 2. Minder dan één uur per dag 3. Eén uur of meer per dag</p>	<p>MeeRook De volgende vragen gaan over meerroken. Hoe vaak wordt u @Abinnen@A blootgesteld aan tabaksrook van anderen? 1. Nooit of bijna nooit 2. Minder dan één uur per dag 3. Eén uur of meer per dag</p>
<p>ESig Nu volgt een vraag over producten die u kunt roken of gebruiken, anders dan tabaksproducten. Gebruikt u wel eens een elektronische sigaret, ofwel e-sigaret? Andere benamingen hiervoor zijn e-smoker, shisha-pen of FlavorVape. (Ja/Nee)</p>	<p>ESig Nu volgen enkele vragen over producten die u kunt roken of gebruiken, anders dan tabaksproducten. Gebruikt u wel eens een <u>elektronische sigaret</u>, ofwel e-sigaret? Andere benamingen hiervoor zijn e-smoker, shisha-pen of FlavorVape. (Ja/Nee)</p>

2.2 Alcohol

In Tabel 3 staan de vraagstellingen over alcohol uit de GE beschreven en daarnaast zijn de vraagstellingen uit de LSM-A Middelen die min of meer overeenkomen gezet. De verschillen worden hieronder beschreven.

Een kleine nuance verschil voor de vragen over of men in de afgelopen 12 maanden heeft gedronken (Alcohol) en of men in de afgelopen 6 maanden 4 of meer glazen op een dag hebben gedronken (Alc4meer). In de GE wordt een referentiedatum (sysdate- xx maanden) toegevoegd en in de LSM-A Middelen niet.

In de vraag over of men alcoholhoudende dranken hebben gedronken in de afgelopen 12 maanden (Alcohol) heeft de GE een andere afbakening voor drank dan de LSM-A Middelen. In de GE wordt vermeld dat alcoholvrij of alcoholarm bier niet meetellen, terwijl in de LSM-A Middelen wordt vermeld dat alcoholarm bier wél meetelt.

In de GE worden vragen over de frequentie van alcoholgebruik (DdwkDag, DdwkGlas, WenDag, WendGlas) gevraagd. Deze vragen worden niet gesteld in de LSM-A Middelen, maar via de Audit vragen in kaart gebracht. Zie de [LSM-A Middelen 2018 vragenlijst](#).

Tabel 3. Vraagstellingen alcohol in de GE en LSM-A Middelen 2018

GE 2018 (Variabele naam, vraag en antwoord)	LSM-A Middelen 2018 (Variabele naam, vraag, en antwoord)
<p>Alcohol De volgende vragen gaan over het gebruik van alcohol. Heeft u in de afgelopen 12 maanden, dus sinds (sysdate – 12 maanden), wel eens alcoholhoudende drank gedronken, bijvoorbeeld bier, wijn, sterke drank, mixdrankjes of cocktails? Alcoholvrij of alcoholarm bier telt hier niet mee.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Ja 2. Nee 	<p>Alcohol De volgende vragen gaan over het gebruik van alcohol. Heeft u in <u>de afgelopen 12 maanden</u> wel eens alcoholhoudende drank gedronken, bijvoorbeeld bier, wijn, sterke drank, mixdrankjes of cocktails? Alcoholarm bier telt hier wel mee, alcoholvrij bier telt hier niet mee. (Ja/Nee)</p>
<p>AlcOoit Heeft u ooit alcohol gedronken?</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Ja 2. Nee 	<p>AlcOoit Heeft u ooit alcohol gedronken? (Ja/Nee)</p>
<p>DdwkDag Op hoeveel van de 4 door-de-weekse dagen, hiermee wordt bedoeld maandag t/m donderdag, drinkt u gemiddeld genomen alcoholhoudende drank?</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. 4 dagen 2. 3 dagen 3. 2 dagen 4. 1 dag 5. Minder dan 1 dag 6. Ik drink nooit op door-de-weekse dagen 	-
<p>DdwkGlas Hoeveel glazen drinkt u dan gemiddeld op zo'n door-de-weekse dag?</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. 16 of meer glazen 2. 11-15 glazen 3. 7-10 glazen 4. 6 glazen 5. 5 glazen 6. 4 glazen 7. 3 glazen 8. 2 glazen 9. 1 glas 	-

<p>WEndDag Op hoeveel van de 3 weekenddagen, hiermee wordt bedoeld vrijdag t/m zondag, drinkt u gemiddeld genomen alcoholhoudende drank?</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. 3 dagen 2. 2 dagen 3. 1 dag 4. Minder dan 1 dag 5. Ik drink nooit in het weekend 	-
<p>WEndGlas Hoeveel glazen drinkt u dan gemiddeld op zo'n weekenddag?</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. 16 of meer glazen 2. 11-15 glazen 3. 7-10 glazen 4. 6 glazen 5. 5 glazen 6. 4 glazen 7. 3 glazen 8. 2 glazen 9. 1 glas 	-
<p>AlcMeer4 Hoe vaak heeft u in de afgelopen 6 maanden, dus sinds <sysdate – 6 maanden>, 4 of meer glazen alcoholhoudende drank op één dag gedronken?</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Elke dag 2. 5-6 keer per week 3. 3-4 keer per week 4. 1-2 keer per week 5. 1-3 keer per maand 6. 3-5 keer per 6 maanden 7. 1-2 keer per 6 maanden 8. Nooit 	<p>AlcMeer4 Hoe vaak heeft u in de afgelopen 6 maanden <u>4 of meer glazen</u> alcoholhoudende drank op één dag gedronken?</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Elke dag 2. 5-6 keer per week 3. 3-4 keer per week 4. 1-2 keer per week 5. 1-3 keer per maand 6. 3-5 keer per 6 maanden 7. 1-2 keer per 6 maanden 8. Nooit
<p>AlcMeer6 Hoe vaak heeft u in de afgelopen 6 maanden 6 of meer glazen alcoholhoudende drank op één dag gedronken?</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Elke dag 2. 5-6 keer per week 3. 3-4 keer per week 4. 1-2 keer per week 5. 1-3 keer per maand 6. 3-5 keer per 6 maanden 7. 1-2 keer per 6 maanden 8. Nooit 	<p>AlcMeer6 Hoe vaak heeft u in de afgelopen 6 maanden <u>6 of meer glazen</u> alcoholhoudende drank op één dag gedronken?</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Elke dag 2. 5-6 keer per week 3. 3-4 keer per week 4. 1-2 keer per week 5. 1-3 keer per maand 6. 3-5 keer per 6 maanden 7. 1-2 keer per 6 maanden 8. Nooit

2.3 Drugs

In Tabel 4 staan de vraagstellingen over drugs uit de GE beschreven en daarnaast zijn de vraagstellingen uit de LSM-A Middelen die min of meer overeenkomen gezet. De verschillen worden hieronder beschreven.

In de LSM-A Middelen worden de drugs vragen kort geïntroduceerd: 'De volgende vragen gaan over het gebruik van drugs.' Bij de GE wordt deze introductietekst niet vermeld.

De vraagstelling rondom druggebruik is hetzelfde, alleen worden in de LSM-A Middelen meer drug soorten, zoals truffels, ketamine en GBL uitgevraagd. Daarnaast worden in de LSM-A Middelen drugs apart van elkaar uitgevraagd, zoals cocaïne en crack, terwijl in de GE deze drugs in 1 categorie zijn samengevoegd. Verder wordt in de GE "4-Fluoramfetamine, ook wel 4-FA, 4-FMP of Flux genoemd" uitgevraagd. Dit is niet het geval in de LSM-A Middelen.

De antwoordcategorieën voor aantal joints (AantJoin) is verschillend tussen de GE en LSM-A Middelen. In de GE is dit een getal tussen de 0-20 die je kan invullen en bij de LSM-A Middelen zijn dit 14 antwoordcategorieën die lopen van "1. Ik gebruik cannabis nooit in een joint" tot "14. 20 joints of meer".

Tabel 4. Vraagstellingen drugs in de GE en LSM-A Middelen 2018

GE 2018 (Variabele naam, vraag en antwoord)	LSM-A Middelen 2018 (Variabele naam, vraag en antwoord)
<p>IntroDrug Heeft u de volgende middelen wel eens gebruikt en zo ja, wanneer voor het laatst:</p> <p>Drug_A Cannabis (hasj, wiet, marihuana)?</p> <p>Drug_B Amfetamine (zoals pep en speed)?</p> <p>Drug_C XTC (ecstasy, MDMA)?</p> <p>Drug_D LSD?</p> <p>Drug_E Paddo's (hallucinogene paddestoeltjes of magic mushrooms)?</p> <p>Drug_F Cocaïne (ook crack, gekookte coke, freebase)?</p>	<p>IntroDrug De volgende vragen gaan over het gebruik van drugs.</p> <p>Heeft u de volgende middelen wel eens gebruikt en zo ja, wanneer voor het laatst:</p> <p>Drug_A Cannabis (hasj, wiet, marihuana)</p> <p>Drug_B Amfetamine (zoals pep en speed)</p> <p>Drug_C XTC (ecstasy, MDMA)</p> <p>Drug_D LSD</p> <p>Drug_EA Truffels (sclerotia, tripknollen)</p> <p>Drug_EB Paddo's (hallucinogene paddestoeltjes of magic mushrooms)</p> <p>Drug_FA Cocaïne (poeder, snuifcoke)</p> <p>Drug_FB Crack (gekookte coke, freebase)</p>
<p>Drug_G Heroïne (horse, smack of bruin)?</p> <p>Drug_H GHB?</p> <p>Drug_I Methadon?</p> <p>Drug_L Lachgas?</p> <p>Drug_K 4-Fluoramfetamine, ook wel 4-FA, 4-FMP of Flux genoemd?</p> <p>Drug_J Andere drugs</p>	<p>Drug_G Heroïne (horse, smack of bruin)</p> <p>Drug_HA GHB</p> <p>Drug_HB GBL</p> <p>Drug_I Methadon</p> <p>Drug_J Ketamine</p> <p>Drug_K Lachgas</p> <p>Drug_L</p>

<p>AndDrugs Welke drug is dat dan? .....</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Ja, in de afgelopen 30 dagen 2. Ja, in de afgelopen 12 maanden maar niet in de afgelopen 30 dagen 3. Ja, langer dan 12 maanden geleden 4. Nee, nooit gebruikt 	<p>Andere drugs AndDrugs Welke drug is dat dan?.....</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Ja, in de afgelopen 30 dagen 2. Ja, in de afgelopen 12 maanden maar niet in de afgelopen 30 dagen 3. Ja, langer dan 12 maanden geleden 4. Nee, nooit gebruikt
<p>CanDag U heeft aangegeven dat u in de afgelopen 30 dagen cannabis heeft gebruikt. Op hoeveel dagen heeft u in de afgelopen 30 dagen cannabis (hasj of wiet/marihuana) gebruikt?</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. 20 dagen of meer 2. 10 – 19 dagen 3. 4 – 9 dagen 4. 1 – 3 dagen 	<p>CanDag U heeft aangegeven dat u in de afgelopen 30 dagen cannabis heeft gebruikt. Op hoeveel dagen heeft u <u>in de afgelopen 30 dagen</u> cannabis (hasj, wiet, marihuana) gebruikt?</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. 20 dagen of meer 2. 10 – 19 dagen 3. 4 – 9 dagen 4. 1 – 3 dagen
<p>AantJoin Als u blowt, hoeveel joints rookt u dan op een typische blowdag? (0..20)</p>	<p>AantJoin Als u blowt, hoeveel joints rookt u dan op een typische blowdag?</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Ik gebruik cannabis nooit in een joint 2. Minder dan 1 joint 3. 1 joint 4. 2 joints 5. 3 joints 6. 4 joints 7. 5 joints 8. 6 joints 9. 7 joints 10. 8 joints 11. 9 joints 12. 10-14 joints 13. 15-19 joints 14. 20 joints of meer
<p>SoortCan Welk soort cannabis gebruikt u meestal?</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Hasj 2. Wiet / marihuana 3. Allebei even vaak 	<p>SoortCan Welk soort cannabis gebruikt u meestal?</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Hasj 2. Wiet of marihuana 3. Allebei even vaak

3. Resultaten vergelijking LSM-A Middelen met GE 2018

Omdat we verwachten dat deze verschillen in de onderzoeksopzet geen grote invloed zullen hebben op de resultaten, willen we de resultaten van beide onderzoeken met elkaar vergelijken zodat we antwoord kunnen geven op de vraag: in welke mate zijn de data van de LSM-A plausibel in vergelijking met de GE? Hiervoor gebruiken we de gewogen cijfers. We berekenen hiervoor de 95 % betrouwbaarheidsintervallen van de GE en de LSM-A. Als de betrouwbaarheidsintervallen niet overlappen, zijn de verschillen tussen de GE en de LSM-A significant.

3.1 Roken

Hieronder worden de verschillen en gelijkenissen in de resultaten van de GE en LSM-A voor personen van 18 jaar of ouder besproken. Hiervoor zijn de gemiddelden en de betrouwbaarheidsintervallen vergeleken, voor mannen en vrouwen apart en voor acht leeftijdscategorieën.

De percentages rokers voor alle volwassenen, voor volwassen mannen en voor 75-plussers op basis van de LSM-A zijn significant lager dan de percentages op basis van de GE (tabel 5) het rookcijfer voor de volwassenen op basis van de LSM-A is 19,8 %; op basis van de GE is dat 22,4 %. De percentages ex-rokers zijn wel vergelijkbaar tussen de twee onderzoeken, behalve voor de groep 18- en 19-jarigen. Ongeveer een derde van de volwassenen heeft vroeger gerookt. De percentages nooit-rokers zijn op basis van de LSM-A hoger dan op basis van de GE. Dit geldt voor de volwassenen en ook voor mannen en vrouwen apart: op basis van de LSM-A heeft 47,8 % van de volwassenen nooit gerookt; op basis van de GE is dat 44,2 %.

Tabel 5 Rokers, ex-rokers en nooit-rokers, 18 jaar en ouder, 2018

	Rokers		Ex-rokers				Nooit-rokers					
	GE	LSM	GE	LSM	GE	LSM	GE	LSM				
	%	SEM	%	SEM	%	SEM	%	SEM	%	SEM		
Totaal	22,4	0,5	19,8	0,4	33,4	0,5	32,4	0,5	44,2	0,6	47,8	0,5
Man	25,7	0,7	22,7	0,6	35,1	0,8	34,3	0,7	39,2	0,8	43,0	0,7
Vrouw	19,2	0,6	17,1	0,5	31,7	0,7	30,5	0,7	49,1	0,8	52,4	0,7
18-19 jaar	19,5	2,6	17,1	2,2	9,7	2,0	2,1	0,8	70,8	3,0	80,7	2,3
20-29 jaar	30,2	1,3	29,0	1,1	12,7	0,9	12,5	0,8	57,1	1,4	58,5	1,2
30-39 jaar	26,7	1,3	23,5	1,1	23,2	1,2	24,7	1,1	50,1	1,4	51,7	1,3
40-49 jaar	23,9	1,2	20,6	1,0	28,8	1,2	27,5	1,1	47,3	1,4	51,9	1,2
50-54 jaar	23,4	1,5	20,6	1,3	33,2	1,7	30,4	1,5	43,3	1,8	49,0	1,6
55-64 jaar	23,3	1,2	20,7	1,0	43,5	1,4	42,7	1,2	33,2	1,3	36,6	1,2
65-74 jaar	13,9	1,0	13,0	0,9	56,1	1,5	53,7	1,4	30,1	1,4	33,4	1,3
75 jr of ouder	9,7	1,1	5,6	0,8	49,7	1,8	49,6	1,6	40,5	1,8	44,8	1,6

SEM Standard Error of the Mean

xx Significant verschil tussen GE en LSM (95 % betrouwbaarheid)

De percentages dagelijkse rokers verschillen tussen de GE en de LSM-A voor alle volwassenen en voor de volwassen mannen: volgens de resultaten van de LSM-A is 14,3 % van de volwassenen een dagelijkse roker; volgens de GE is 16,0 % een dagelijkse roker (tabel 6). Volgens de LSM-A worden minder mensen binnen blootgesteld aan tabaksrook van anderen dan volgens de GE: op basis van de LSM-A blijkt dat 83,6 % van de ondervraagden niet of nauwelijks meerookt. Op basis van de GE rookt 78,8 % niet of nauwelijks mee. Dit verschil tussen de twee onderzoeken geldt ook voor mannen en vrouwen en voor de meeste leeftijdscategorieën. Het

percentage gebruikers van een e-sigaret is wel vergelijkbaar tussen beide onderzoeken: ongeveer 3 % van de volwassenen heeft het afgelopen jaar een e-sigaret gebruikt.

Tabel 6 Dagelijkse rokers, meerroken en gebruik e-sigaret, 18 jaar en ouder, 2018

	<i>Dagelijkse rokers</i>				<i>(Bijna) nooit meerroken</i>				<i>Gebruik e-sigaret</i>			
	<i>GE</i>		<i>LSM</i>		<i>GE</i>		<i>LSM</i>		<i>GE</i>		<i>LSM</i>	
	%	SEM	%	SEM	%	SEM	%	SEM	%	SEM	%	SEM
Totaal	16,0	0,4	14,3	0,4	78,8	0,5	83,6	0,4	3,1	0,2	3,0	0,2
Man	18,4	0,6	15,8	0,5	76,4	0,7	81,9	0,6	3,3	0,3	3,1	0,2
Vrouw	13,7	0,5	12,8	0,5	81,2	0,6	85,3	0,5	2,9	0,3	3,0	0,2
18-19 jaar	9,2	1,9	8,4	1,6	64,3	3,2	74,1	2,5	4,0	1,3	2,2	0,8
20-29 jaar	16,2	1,0	16,2	0,9	63,5	1,3	70,2	1,2	3,6	0,5	4,0	0,5
30-39 jaar	18,3	1,1	16,0	0,9	78,6	1,2	82,3	1,0	3,5	0,5	2,8	0,4
40-49 jaar	19,0	1,1	15,3	0,9	82,5	1,0	86,7	0,8	4,4	0,6	4,3	0,5
50-54 jaar	18,5	1,4	16,0	1,2	79,1	1,5	85,5	1,2	3,1	0,6	3,1	0,6
55-64 jaar	18,9	1,1	17,9	0,9	80,0	1,1	85,1	0,9	3,4	0,5	4,0	0,5
65-74 jaar	11,2	1,0	11,2	0,9	85,7	1,1	89,7	0,8	2,1	0,4	1,4	0,3
75 jr of ouder	8,0	1,0	4,8	0,7	90,8	1,1	92,7	0,9	0,1	0,1	0,3	0,2

xx Significant verschil tussen GE en LSM (95 % betrouwbaarheid)

3.2 Alcohol

Ondanks het verschil in de vraagstelling zijn de resultaten tussen GE en LSM-A voor de drinkers en de ex-drinkers vergelijkbaar. Acht op de 10 respondenten van 18 jaar en ouder drinken alcohol en 11 procent heeft vroeger wel gedronken, maar drinkt nu niet meer. Op basis van de LSM-A is het aandeel 75-plussers dat drinkt wel lager dan op basis van de GE (tabel 7). Het percentage nooit-drinkers verschilt wel tussen beide onderzoeken. Volgens de LSM-A is 10,4 % van de volwassenen geheelonthouder, en volgens de GE is dat 8,5 %. Dit aandeel verschilt ook tussen beide onderzoeken voor vrouwen, 55-64-jarigen en 75-plussers.

Tabel 7 Drinkers, ex-drinkers en nooit-drinkers, 18 jaar en ouder, 2018

	<i>Drinkers</i>				<i>Ex-drinkers</i>				<i>Nooit-drinkers</i>			
	<i>GE</i>		<i>LSM</i>		<i>GE</i>		<i>LSM</i>		<i>GE</i>		<i>LSM</i>	
	%	SEM	%	SEM	%	SEM	%	SEM	%	SEM	%	SEM
Totaal	80,4	0,4	79,1	0,4	11,2	0,4	10,4	0,3	8,5	0,3	10,4	0,3
Man	85,7	0,6	85,0	0,5	8,8	0,5	8,1	0,4	5,5	0,4	6,9	0,4
Vrouw	75,2	0,7	73,4	0,6	13,4	0,5	12,8	0,5	11,4	0,5	13,8	0,5
18-19 jaar	77,1	2,8	76,7	2,4	6,7	1,7	4,3	1,2	16,2	2,4	19,0	2,2
20-29 jaar	85,4	1,0	84,7	0,9	7,1	0,7	7,2	0,7	7,5	0,7	8,1	0,7
30-39 jaar	81,3	1,1	82,4	1,0	10,3	0,9	8,8	0,7	8,4	0,8	8,8	0,7
40-49 jaar	81,4	1,1	79,8	1,0	10,1	0,8	9,7	0,7	8,6	0,8	10,5	0,8
50-54 jaar	76,3	1,6	78,4	1,4	13,3	1,2	11,7	1,1	10,4	1,1	9,9	1,0
55-64 jaar	80,8	1,1	78,9	1,0	12,6	0,9	11,6	0,8	6,6	0,7	9,5	0,7
65-74 jaar	80,7	1,2	78,8	1,1	12,1	1,0	11,4	0,9	7,2	0,8	9,8	0,8
75 jr of ouder	72,3	1,6	65,7	1,6	16,7	1,4	17,4	1,2	11,0	1,1	16,9	1,2

xx Significant verschil tussen GE en LSM (95 % betrouwbaarheid)

3.3 Drugs

De resultaten van cannabisgebruik van de GE en de LSM-A verschillen voor het gebruik in de afgelopen 30 dagen en in de afgelopen 12 maanden (tabel 8). Rond 4 procent van de bevolking van 18 jaar en ouder heeft de afgelopen 30 dagen cannabis gebruikt, 6 à 7 procent heeft het de afgelopen 12 maanden gebruikt en 23 procent heeft het ooit gebruikt. Hetzelfde verschil tussen de twee onderzoeken is zichtbaar voor de leeftijdscategorie 30 t/m 39 jaar. Mannen verschillen wat betreft cannabisgebruik in de afgelopen 30 dagen. Het ooit-gebruik van cannabis is wel vergelijkbaar tussen beide onderzoeken.

Tabel 8 Gebruik van cannabis, 18 jaar en ouder, 2018

	Afgelopen 30 dagen				Afgelopen 12 maanden				Ooit			
	GE		LSM		GE		LSM		GE		LSM	
	%	SEM	%	SEM	%	SEM	%	SEM	%	SEM	%	SEM
Totaal	4,6	0,2	3,5	0,2	7,5	0,3	6,4	0,2	23,7	0,5	22,6	0,4
Man	6,5	0,4	5,1	0,3	10,2	0,5	8,8	0,4	28,8	0,7	27,7	0,6
Vrouw	2,8	0,3	2,0	0,2	4,9	0,3	4,1	0,3	18,8	0,6	17,5	0,5
18-19 jaar	11,4	2,1	10,3	1,7	21,4	2,7	16,8	2,1	28,4	3,0	23,5	2,4
20-29 jaar	9,9	0,8	11,1	0,8	19,0	1,1	20,7	1,0	46,1	1,4	43,5	1,3
30-39 jaar	8,1	0,8	3,5	0,5	12,0	0,9	8,3	0,7	40,2	1,4	40,1	1,3
40-49 jaar	3,7	0,5	2,2	0,4	5,1	0,6	3,7	0,5	25,8	1,2	23,0	1,0
50-54 jaar	3,7	0,7	2,4	0,5	5,2	0,8	2,8	0,5	18,9	1,4	18,8	1,3
55-64 jaar	2,0	0,4	1,4	0,3	2,7	0,4	2,0	0,3	13,7	0,9	12,8	0,8
65-74 jaar	1,1	0,3	0,3	0,2	1,3	0,3	0,7	0,2	6,3	0,7	7,0	0,7
75 jr of ouder	0,4	0,2	0,4	0,2	0,7	0,3	0,4	0,2	1,9	0,5	1,3	0,4

xx Significant verschil tussen GE en LSM (95 % betrouwbaarheid)

In de LSM-A worden meer soorten drugs nagevraagd dan in de GE. Bij beide vragenlijsten hebben de respondenten wel de mogelijkheid om aan te geven dat ze een andere soort drugs gebruiken dan de soorten die in de vragenlijst worden genoemd. Het gebruik van alle soorten drugs (behalve cannabis) verschilt niet tussen de twee onderzoeken, behalve voor de 18- en 19-jarigen en de twintigers (tabel 9). Bij deze twee leeftijdsgroepen scoren de respondenten van de LSM-A hoger op het drugsgebruik exclusief cannabis in de afgelopen 12 maanden en op het ooit-gebruik dan de respondenten van de GE.

Tabel 9 Gebruik van overige drugs (exclusief cannabis), 18 jaar en ouder, 2018

	Afgelopen 30 dagen				Afgelopen 12 maanden				Ooit			
	GE		LSM		GE		LSM		GE		LSM	
	%	SEM	%	SEM	%	SEM	%	SEM	%	SEM	%	SEM
Totaal	1,9	0,2	2,1	0,1	4,1	0,2	4,9	0,2	11,4	0,4	12,3	0,3
Man	2,5	0,2	2,8	0,2	5,1	0,3	6,4	0,4	14,5	0,6	15,5	0,5
Vrouw	1,4	0,2	1,4	0,2	3,1	0,3	3,5	0,3	8,4	0,4	9,2	0,4
18-19 jaar	3,3	1,2	7,7	1,5	6,6	1,7	14,6	2,0	9,6	2,0	22,1	2,4
20-29 jaar	5,7	0,6	7,0	0,6	13,2	0,9	18,2	1,0	24,3	1,2	31,6	1,2
30-39 jaar	3,5	0,5	2,5	0,4	6,9	0,7	5,9	0,6	22,0	1,2	20,9	1,0
40-49 jaar	1,3	0,3	1,3	0,3	2,4	0,4	2,4	0,4	13,1	0,9	10,6	0,8
50-54 jaar	0,9	0,3	0,9	0,3	1,7	0,5	1,6	0,4	7,1	0,9	6,4	0,8
55-64 jaar	0,5	0,2	0,3	0,1	0,8	0,2	0,6	0,2	4,4	0,6	3,5	0,5

65-74 jaar	0,1	0,1	0,2	0,1	0,2	0,1	0,3	0,1	1,7	0,4	2,9	0,5
75 jr of ouder	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1	0,1	0,2	0,1	0,9	0,3	0,5	0,2

xx Significant verschil tussen GE en LSM (95 % betrouwbaarheid)

Het totale gebruik van drugs (inclusief cannabis) is vergelijkbaar tussen de twee onderzoeken: rond de 5 procent heeft afgelopen 30 dagen drugs gebruikt, 9 procent heeft dit het afgelopen jaar gebruikt en een kwart heeft ooit drugs gebruikt (tabel 10). Alleen bij de dertigers is het percentage drugsgebruikers in de afgelopen 30 dagen op basis van de GE hoger dan op basis van de LSM-A.

Tabel 10 Gebruik van drugs (inclusief cannabis), 18 jaar en ouder, 2018

	<i>Afgelopen 30 dagen</i>				<i>Afgelopen 12 maanden</i>				<i>Ooit</i>			
	<i>GE</i>		<i>LSM</i>		<i>GE</i>		<i>LSM</i>		<i>GE</i>		<i>LSM</i>	
	<i>%</i>	<i>SEM</i>	<i>%</i>	<i>SEM</i>	<i>%</i>	<i>SEM</i>	<i>%</i>	<i>SEM</i>	<i>%</i>	<i>SEM</i>	<i>%</i>	<i>SEM</i>
Totaal	5,6	0,3	4,7	0,2	9,4	0,3	8,5	0,3	25,3	0,5	24,6	0,4
Man	7,6	0,4	6,6	0,4	12,3	0,5	11,2	0,5	30,5	0,7	29,8	0,7
Vrouw	3,6	0,3	2,9	0,2	6,6	0,4	5,9	0,3	20,3	0,6	19,5	0,6
18-19 jaar	11,4	2,1	14,2	2,0	22,7	2,8	23,7	2,4	28,4	3,0	32,2	2,7
20-29 jaar	13,3	1,0	14,6	0,9	25,7	1,2	27,2	1,1	49,1	1,4	48,7	1,3
30-39 jaar	9,4	0,8	5,2	0,6	14,7	1,0	11,6	0,8	43,0	1,4	42,1	1,3
40-49 jaar	4,4	0,6	3,0	0,4	6,5	0,7	4,8	0,5	27,9	1,2	25,0	1,1
50-54 jaar	4,1	0,7	2,8	0,5	6,0	0,9	3,7	0,6	20,6	1,5	19,7	1,3
55-64 jaar	2,2	0,4	1,6	0,3	3,1	0,5	2,3	0,4	14,2	1,0	13,4	0,8
65-74 jaar	1,2	0,3	0,5	0,2	1,5	0,4	0,9	0,3	6,8	0,8	7,8	0,7
75 jr of ouder	0,4	0,2	0,4	0,2	0,8	0,3	0,6	0,3	2,4	0,6	1,7	0,4

xx Significant verschil tussen GE en LSM (95 % betrouwbaarheid)

3.4 Conclusie

De LSM-A en de GE laten verschillen zien in het percentage rokers, nooit-rokers, dagelijkse rokers en in het percentage mensen dat meerookt. Het percentage ex-rokers en het aandeel mensen dat een e-sigaret gebruikt is wel vergelijkbaar tussen de twee onderzoeken. De percentages drinkers en ex-drinkers zijn vergelijkbaar tussen de twee enquêtes, terwijl het percentage mensen dat nooit alcohol heeft gedronken wel verschilt tussen de GE en de LSM-A. Ook het aandeel personen dat in de afgelopen maand en in het afgelopen jaar cannabis heeft gebruikt verschillen tussen de twee onderzoeken. Het aandeel personen dat ooit cannabis heeft gebruikt is wel vergelijkbaar. Het gebruik van andere drugs dan cannabis en het gebruik van alle drugs inclusief cannabis zijn ook vergelijkbaar, op enkele leeftijdsgroepen na.

De percentages rokers, dagelijkse rokers en meerokers zijn op basis van de GE hoger dan op basis van de LSM-A. Het aandeel cannabisgebruikers in de afgelopen 30 dagen en in de afgelopen 12 maanden is ook hoger op basis van de GE dan op basis van de LSM-A. Het aandeel mensen dat nooit alcohol heeft gedronken op basis van de GE is lager dan het aandeel van de LSM-A.

Om uit te zoeken of deze verschillen (geheel of voor een deel) verklaard kunnen worden door verschillen in bijvoorbeeld de onderzoeksofzet is nader onderzoek nodig.